

Hotărârea CNCD privind declarații discriminatorii la adresa cetățenilor din Republica Moldova

Hotărârea nr. 63 din 29.01.2014

Dosar nr.: 1A/2014

Autosesizare nr.: 278/17.01.2014

Petent: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Reclamat: Radu Banciu

Obiect: declarații discriminatorii la adresa cetățenilor din Republica Moldova veniți la studii în România, în special la adresa femeilor/

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1.1. CNCD, cu sediul în Piața Valter Mărăcineanu, nr. 1-3, sector 1, București

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

2.1. Radu Banciu [...]

II. Descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. CNCD s-a autosesizat în urma emisiunii „Lumea lui Banciu”, în care realizatorul Radu Banciu a făcut următoarele afirmații: „... niște lături în toate domeniile, care au atârnat de România exact ca borfașul care a zis: «mai dă-mi și mie niște bani de țigări». «Nu-ți dau bă!»! «Mai dă-mi atunci niște bani de pâine». «Nu că tu-i bei!»! Aștia sunt moldovenii! (...) Am explicat și cu toți nătărăii ăia care veneau studenți din Republica Moldova, unu nu reușea să treacă clasa, da? Zeci, erau bursieri pe banii statului român, primiți în brațe, toate curvele alea ale lor care rămâneau gravide în primul semestru și așa mai departe. O rușine de oameni. Da?” ...„În general, Moldova este exact ca țiganul român care stă cu mâna întinsă pe Champs-Élysées (...) Asta este Moldova. Un țaran sau un țigan, după cum vrei, care n-a făcut altceva decât să cerșească pe lângă România de când îi știm noi”.

III. Procedura de citare

3.1. În temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Reclamatul a fost citat prin adresa nr. 278/17.01.2014, respectiv nr. 403/22.01.2014 la sediul C.N.C.D. pentru audieri în data de 28.01.2014.

3.3. Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

3.4. La termen s-a prezentat reclamatul.

3.5. De asemenea, având în vedere interesul Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității din Republica Moldova, exprimat prin adresa

nr. 356/21.01.2014, Colegiul director a luat act de îngrijorarea și dezaprobarea instituției în cauză față de afirmațiile reclamatului.

IV. Susținerile părților

Susținerile reclamatului

4.1. În cadrul ședinței de audieri, reclamatul susține faptul că emisiunea pe care o moderează este PAMFLET. Chiar și CNA a recunoscut acest lucru, însă discuția a pornit de la o problemă politică. „Am plecat de la declarația *de lemn* a lui Leancă (premierul Republicii Moldova). A fost o trecere în revistă a comportamentului cetățenilor moldoveni în țara noastră, în ultimii 25 de ani. Câți moldoveni au venit în România și au intrat la Universități fără examen și câți români au mers în Republica Moldova, au intrat și au absolvit facultăți fără examen? Este adevărat că am avut anumite porniri și de la o experiență personală, însă generalizarea a fost făcută potrivit studiului realizat de un ONG francez, cel mai mare de altfel, realizat în 132 de țări, cu mii de angajați și din care reies următoarele: din 10 moldovence, 7 sunt prostituate, din nu știu câți moldoveni un procent mare este alcoolic etc. În a doua emisiune am argumentat afirmațiile mele, din punct de vedere statistic. Odată cu această argumentare au încetat și mesajele cu înjurături și amenințări. Legat de ton și limbaj, recunosc că nu a fost foarte potrivit, însă câți dintre noi, cei care facem pamflet, reușim un pamflet fără să ne abatem de la un asemenea limbaj. Vedeți și presa de satiră. Din păcate, da, derapăm, nu reușim să facem un pamflet caragialesc”.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul director reține că reclamatul a făcut o serie de afirmații grave la adresa cetățenilor din Republica Moldova veniți la studii în România, în special la adresa femeilor.

5.2. În drept, Colegiul trebuie să analizeze acțiunile reclamatului din perspectiva asigurării echilibrului impus de respectarea principiului nediscriminării și respectarea demnității persoanei prevăzute de art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, și libertatea de exprimare, republicată.

5.3. Potrivit art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza unui criteriu, care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege. O formă a discriminării este hărțuirea reglementată de art. 2 alin. (5) din O.G. nr. 137/2000, republicată, ca fiind un comportament pe baza unui criteriu, care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv. Art. 15 din același act normativ instituie următoarele: „constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umiltoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/acestuia la o rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia/acesteia”.

5.4. În contextul dreptului de a nu fi spus discriminării, corelativ unui tratament injust, ostil, umilitor sau degradant, trebuie reținut elementul de apreciere al criteriului de la care un comportament reprobabil ar putea fi calificat ca ostil, injust până la tratament degradant, astfel cum au statuat instanțele de contencios european, fosta Comisie pentru Drepturile Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Acest element de apreciere este unul variabil, în funcție de circumstanțele cauzei și de efectele aplicării lui.

5.5. Pentru a decide dacă un anumit tratament este sau nu degradant în sensul art. 3 al Convenției, Curtea examinează dacă scopul aplicării lui este acela de a umili sau înjosi victima, și dacă, prin efectele produse, a fost adusă o atingere personalității acesteia, într-o manieră incompatibilă cu art. 3 (a se vedea, în acest sens, *Raninen c. Finlandei*, Decizia din 16 decembrie 1997, Reports 1997-VIII, pag. 2.821-22, paragraful 55). Cu toate acestea, absența unui asemenea scop nu ar putea exclude într-o manieră definitivă constatarea unei încălcări a art. 3 (a se vedea, în acest sens, *Peers c. Greciei*, Cererea nr. 28.524/95, paragraful 74, CEDO 2001-III).

De asemenea, potrivit art. 30 alin. (1) și (2) din Constituția României: „Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. Cenzura de orice fel este interzisă”.

Cu toate acestea, dreptul la liberă exprimare nu este un drept absolut, iar legiuitorul a instituit în textul constituțional limitele exercitării dreptului la liberă exprimare, astfel, potrivit art. 30 alin. (6) și (7) din Constituția României: „Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine. Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri”.

În aceste condiții, exercitarea libertății de exprimare comportă și obligații, și poate fi supusă unor condiții, restricții ori sancțiuni, numai în măsura în care acestea sunt prevăzute expres de lege și sunt necesare într-o societate democratică, pentru protecția demnității, reputației sau drepturilor altora.

5.6. Raportat la speță, Colegiul director reține că partea reclamată în calitatea sa de moderator a unei emisiuni TV a făcut afirmații grave, întrucât, în afară de jignirile aduse cetățenilor moldoveni, a creat și a instigat la o atitudine negativă față de aceștia. Sub acest aspect, calitatea părții reclamate de persoană publică care ocupă o funcție ce are ca principal obiect „transmiterea de informații” este importantă în aprecierea faptei supuse analizei.

Astfel, Colegiul va analiza dacă în fapt îndeplinește condițiile prevăzute la art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, respectiv: constituie un comportament manifestat în public; comportamentul are caracter de instigare sau/și vizează atingerea demnității ori/și crearea unei atmosfere de intimidare, ostilă degradantă ofensatoare îndreptată împotriva cetățenilor din Republica Moldova care vin la studii în România, în special a femeilor.

5.7. În acest sens, Colegiul director reține că este mai mult decât evident „spațiul public”, având în vedere faptul că afirmațiile au fost făcute în cadrul unei emisiuni TV.

5.8. Cu privire la comportament/afirmații, Colegiul reține că moderatorul TV a înțeles să facă publice datele obținute printr-un studiu efectuat de un ONG francez într-un mod denigrator la adresa cetățenilor moldoveni care vin în țara noastră la studii. Astfel, acesta, mânat și de o experiență personală mai puțin plăcută, nu s-a limitat doar la a expune datele oficiale ale studiului, ci s-a exprimat într-un mod inacceptabil, susținând prin cuvinte jignitoare, cuvinte ce

nu fac cinste unui om care moderează o emisiune TV și care ar trebui să fie un exemplu pozitiv întrucât se uită și copii la astfel de programe, că cetățenii din Republica Moldova „sunt... niște lături în toate domeniile,...bețivi... bursieri pe banii statului român, primiți în brațe, toate curvele alea ale lor care rămâneau gravide în primul semestru și așa mai departe. O rușine de oameni! Da?”⁶⁶ etc. Mai mult, moderatorul TV nu a făcut mențiunea potrivit căreia există un studiu realizat, iar datele redade în modul „personal al moderatorului” reies din acel studiu. Abia după reacțiile publice iscate, acesta a făcut referire la studiul în cauză. Prin exprimarea sa, moderatorul TV a generalizat, a catalogat o națiune ca fiind formată din „borfași, bețivi, curve, lături etc.”

5.9. Măsura constatării și sancționării unui astfel de comportament este necesară într-o societate democratică în care demnitatea umană este garantată. Demnitatea umană este un element important în respectul de sine al oricărui cetățean. Măsura este proporțională cu scopul urmărit, astfel constatarea contravenției și aplicarea unei sancțiuni sunt proporționale cu necesitatea protecției demnității umane a persoanelor de etnie romă din România.

6.1. Totodată, Colegiul director reține că este esențial pentru persoanele care se exprimă public să evite comentarii care pot răspândi și conduce la creșterea intoleranței (a se vedea *Feret c. Belgium* (no. 15615/07), Chamber of Judgment of 16 July 2009 – Curtea Europeană a Drepturilor Omului).

6.2. În temeiul celor mai sus, Colegiul director constată că s-au îndeplinit condițiile prevederilor art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu unanimitate,

Colegiul director hotărăște:

1. Aspectele sesizate intră sub incidența prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;

2. Sancționarea reclamatului cu amendă contravențională în valoare de 5000 lei, potrivit art. 2 alin. (11) și art. 26 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 coroborat cu art. 8 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare;

3. O copie a hotărârii se va transmite reclamatului.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Theodora, Cazacul Ioana, Haller Istvan, Jura Cristian, Lazăr Maria, Panfile Anamaria, Stanciu Claudia Sorina.